

SAYIŞTAY KARARLARI

- GENEL KURULU KARARLARI
- TEMYİZ KURULU KARARLARI
- DAİRELER KURULU KARARI

GENEL KURUL KARARLARI

Karar No : 4817/1

Karar Tarihi : 17.11.1994

KONU

Bazı kamu personeline 2155 sayılı Kanun gereği verilmekte olan taa-
yin bedelinden, 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu
Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun Uyarınca tasarruf kesintisi
yapılıp yapılmayacağı hususundaki tereddüt.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufla-
rın Değerlendirilmesine Dair Kanunun;

2 nci Maddesi :

Bu Kanun hükümleri çerçevesinde;

a) Aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk
Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Ka-
nunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümlerine göre al-
makta olan kamu görevlileri ile kanunla veya kanunların verdiği yetkiye da-
yanılarak kurulan kuruluşlarda çalışanların,

b)

c)

Aylık ve ücretlerinden "tasarruf kesintisi" yapılır.

Bu tasarruflara Devlet veya ilgili işverenlerin katkısı sağlanır.

.....

9 ncu Maddesi :

Yüksek Planlama Kurulu :

a) Bu Kanun hükümleri uyarınca tasarruf kesintisi ve Devlet ve İşve-
ren katkılarının esas alınacak istihkak tutarlarının kapsamını tayine; bu ke-
sinti ve katkılar, Bağ-Kur kapsamında olanlar bakımından tasarruf tutarları
ve Devlet katkıları ile nemaların ilgili banka hesaplarına yatırılması ve 6 ncı
madde uyarınca hak sahiplerine ödenmesine ilişkin usulleri tesbite,

b) T.C. Ziraat Bankası Ankara Merkez Şubesindeki hesapta toplana-
cak paraların nemalandırılmasında, öncelikleri tesbite; bu paraları gerekti-
ğinde diğer kamu bankalarında da nemalandırmaya; T.C. Ziraat Bankası ve
diğer kamu bankaları ile bu Kanunun uygulanmasında görevlendirilen kuru-
luşlara hizmetleri karşılığının ne şekilde ödeneceğini tesbite,

c) 3 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile bu Kanunun uygulanması ile ilgili her türlü düzenlemeleri yapmaya,

Yetkilidir.

Yüksek Planlama Kurulunun 3.4.1988 tarih ve 19774 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tebliğinin 3.1.1'inci bölümü:

Kamu görevlilerine, aybaşlarında bordro üzerinde gösterilmek suretiyle mutad olarak ödenen aylık (ek gösterge dahil), her türlü zam ve tazminat, ödenek, yakacak yardım gibi ödemelerin damga vergisi kesintisine esas alınan brüt tutarları sözkonusu kesintilere tabi tutulacak, buna mukabil aylık ve ücretlerle birlikte ödenmesi mutad olmayan, ödeme için bir olayın vukuu veya belirli bir hizmetin ifası gereken ek ders ücreti, fazla çalışma ücreti (maktu fazla çalışma ücreti hariç), konferans ücreti, ikramiye, prim ödül, döner sermaye payı, huzur hakkı, toplantı ödeneği, vekalet aylığı, vekalet ücreti, ikinci görev ücreti, bilirkişi ücreti, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yönetim, denetim ve danışma kurulu üyelerine ödenmekte olan ücret ve yapılan ek ödemeler, 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre yapılan harcırah ödemeleri, temsil giderleri, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, tedavi yardımı, cenaze giderleri, giyecek ve giyecek yardımı gibi ödemeler 3417 sayılı Kanun uyarınca kesintiye tabi tutulmayacak ve Devlet veya işveren katkısında bulunulmayacaktır.

2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanunun;

1 nci Maddesi :

Barışta ve savaşta Milli Savunma Bakanlığı bütçesine bağlı fiili kadrolarda bulunan subay, askeri memur, astsubay, uzman çavuş, sivil memur ve yardımcı hizmetler personeline, Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kıta ve kurumlarında görevli Maliye Bakanlığına bağlı muhasebeler teşkilatındaki memur ve yardımcı hizmetler personeline Jandarma Genel Komutanlığı fiili kadrolarında görevli subay, askeri memur, astsubay uzman jandarma çavuş, sivil memur ve yardımcı hizmetler personeli ile Jandarma Genel Komutanlığı kuruluşlarında görevli Maliye Bakanlığına bağlı muhasebeler teşkilatındaki memur ve yardımcı hizmetler personeline; Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarında görevli her sınıf personele; Milli İstihbarat Teşkilatında görevli sivil memurlara; Gümrük Muhafaza merkez ve iller kuruluşundaki muhafaza ve muamele sınıfı kadrolarına dahil memurlara ve muhafaza teşkilatında görevli gemi adamlarına, ayda günlük er tayın istihkakının bir aylık tutarı tayın bedeli olarak peşinen verilir.

Nakit olarak ödenen tayın bedeli istihkakı yukarıda sayılanlara tamamen veya kısmen er istihkakındaki ölçüler içerisinde tayın halinde verilebilir.

Tayın bedelinin aylık tutarı o yılın Bütçe Kanununda gösterilen miktarı aşmamak üzere, Ankara mahalli rayici üzerinden Milli Savunma, İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken saptanır.

3 üncü Maddesinin İkinci Fıkrası :

Bu Kanunun uygulanması ile ilgili hususlar Milli Savunma, İçişleri, Maliye ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca çıkarılacak bir Yönetmelikle düzenlenir.

1994 Mali Yılı Bütçe Kanununun :

45 inci Maddesinin (a) Fıkrası :

Bazı Kamu Personeline Tayin Bedeli Verilmesi Hakkında 22.6.1978 tarih ve 2155 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ödenecek aylık tayin bedeli, günlük er istihkakının bir aylık tutarı esas alınarak hesaplanır. Ancak, bu şekilde ödenecek tayin bedelinin aylık tutarı (700) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarı geçemez.

(R) Cetvelinin "160- Tazminatlar ve Ödüller" Ayrıntı Kodunun (c) Fıkrası :

Tayin bedeli : Kanunlara göre askeri personele ödenecek tayin ve taa-miye bedelleri ile sivil personele ödenecek tayin bedelleri.

Bazı Kamu Personeline Tayin Bedeli Verilmesine Ait Yönetmeli- ğin :

6 ncı Maddesi :

Tayin bedeli, nakit olarak verilmesi halinde "Tazminatlar" harcama kaleminden, aynen verilmesi halinde ilgili harcama kalemlerinden ödenir. Tayin bedelini, aynen alacakların adedi, yıllık olarak, her yılın Temmuz ayı-na kadar saptanır ve belirlenen adetler o yılın hazırlanacak bütçesine dahil edilir.

7 nci maddesi :

Tayin bedelinin bir aylık tutarı, ay başında maaşla birlikte peşin olarak ödenir.

Göreve ilk atanmalarda aylığı hak kazanma tarihinde tayin bedeline de hak kazanılır.

.....
.....
b) 22.6.1978 tarih ve 2155 sayılı yasa kapsamında bulunan diğer Dev-
let Memurlarına tayin bedelinin ödenmesinde (emeklilik hali hariç) Devlet
Memurları Yasasının aylıklarla ilgili hükümleri uygulanır.

İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki Daire kararı incelenerek gereği görüldü :

3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanunun 2 nci maddesinde, kimlerin bu Kanun kapsamında bulunduğu açıklanmış ve tasarruf kesintisinin bu kişilerin aylık ve ücretlerinden yapılacağı belirtilmiştir.

Aynı Kanunun 9 uncu maddesiyle de, tasarruf kesintisi ve Devlet veya işveren katkılarına esas alınacak istihkak tutarlarının kapsamını tayine Yüksek Planlama Kurulu yetkili kılınmıştır. Adıgeçen Kurulun bu yetkiye istinaden çıkardığı ve 3.4.1988 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Tebliğin 3.1.1 bölümünde, kamu görevlileri açısından sözkonusu istihkak tutarları belirlenmiştir. Buna göre, kamu görevlilerine, aybaşlarında bordro üzerinde gösterilmek suretiyle mutad olarak ödenen aylık (ek gösterge dahil), her türlü zam ve tazminat, ödenek, yakacak yardımı gibi ödemelerin damga vergisi kesintisine esas alınan brüt tutarları sözkonusu kesintiye tabi tutulmuş, buna mukabil, aylık ve ücretlerle ödenmesi mutad olmayan, bir olayın vukuuna veya belirli bir hizmetin ifasına bağlı bulunan ödemeler, kesintiye tabi istihkakların kapsamı dışına bırakılmıştır.

2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde sayılan görevlilere ödenen tayın bedelinin; gerek anılan Kanun hükümlerinde, gerekse bu Kanunun 3 üncü maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak ilgili Bakanlıklarca düzenlenmiş olan Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesine Ait yönetmeliğin 7 inci maddesinde, her ay aylıkla birlikte bordro üzerinden ve nakit olarak yapılan mutad bir ödeme olduğu ve aylıklarla ilgili hükümlere tabi bulunduğu açıklanmıştır.

Her ne kadar 2155 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde yer alan "... ayda günlük er tayın istihkakının bir aylık tutarı tayın bedeli olarak peşin verilir." hükmünden, tayın bedelinin değişken bir nitelik taşıdığı görülmekte ise de, her yıl bütçe kanunlarına konulan hükümlerle tayın bedeli maktu bir ödeme haline getirilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca sözü edilen Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde tayın bedelinin nakit olarak verilmesi halinde "Tazminatlar" harcama kaleminden ödeneceğinin belirtilmiş olması ve aylıklarla birlikte ödenen tazminatlarda olduğu gibi tayın bedelinin de bütçe kanunlarına ekli "R" cetvelinin "160- Tazminatlar" ayrımı kodundan karşılanması, tayın bedelinin tazminat niteliği taşıyan bir ödeme haline getirmiştir.

Buna göre tayın bedelinin, Yüksek Planlama Kurulunca tasarruf kesintisine tabi istihkaklar için belirlenen nitelikleri taşıyan bir ödeme olduğu anlaşıldığından, bu ödemelerin, 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik

Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun hükümleri uyarınca tasarruf kesintisine tabi tutulması gerekmektedir.

SONUÇ

2155 sayılı Bazı Kamu Personelinde Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde sayılan kamu personeline aylıklarıyla birlikte bordro üzerinde gösterilmek suretiyle mutad olarak "160- Tazminatlar" ayrımı kodundan ödenen tayın bedelinin, 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun Hükümleri uyarınca tasarruf kesintisine tabi tutulması gerektiğine oybirliği ile karar verildi.

Karar No : 4804/1

Karar Tarihi : 9.5.1994

KONU

İhalesi Kültür Bakanlığı tarafından yapıp Geliştirme ve Destekleme Fonu tarafından finanse edilen sözleşmelerin tescile ve bu sözleşmelere ait harcamaların Sayıştay denetimine tabi olup olmadığına ilişkin tereddüt.

USUL YÖNÜNDEN İNCELEME

Meselenin esasına geçilmeden önce, Daire Kararındaki azınlık görüşünde belirtilen usule ilişkin hususların çoğunluk görüşünde karşılanmamış olması konusu üzerinde duruldu.

Yapılan görüşmeler sonunda, Daire Kararında doğrudan esasa geçilmiş olmasının bu hususların zımnen karşılanmış olduğu anlamına geleceği sonucuna varıldığından ve esasen bu konunun ayrıca müzakere edilip oylanması yönünde bir teklifte de bulunulmadığından meselenin esasına geçilmesine oybirliği ile karar verildi.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

832 sayılı Sayıştay Kanununun ;

1 inci Maddesi :

Sayıştay, Genel ve Katma Bütçeli Dairelerin gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini yargılama yolu ile kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

28 inci Maddesi :

Sayıştay aşağıda gösterilen görevleri yerine getirir:

I-A) Genel ve katma bütçeli dairelerin,

B) (A) bendinde yazılı daireler tarafından sermayesinin yarısı veya yarısından fazlasına katılmak suretiyle sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüslerin,

C) Kanunlarla Sayıştay denetimine tabi tutulan diğer kurumların bütün gelir, gider ve mallarıyla nakit, tahvil, senet gibi kıymetlerinin (emanet niteliğinde olanlar dahil) alınıp verilmesini, saklanma ve kullanılmasını denetler.

30 uncu Maddesinin Değişik Birinci Fıkrası :

Sayıştayın denetimine tabi daire ve kurumlarca harcamaya ilişkin olarak yapılın sözleşmelerle her türlü bağışlar tescile, genel ve katma bütçeli dairelerin kadro ve ödenek dağıtım işlemleri önceden vizeye tabidir.

354 sayılı Kültür Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13 üncü Maddesi :

Kültür Merkezleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır :

a) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununun 104 üncü maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde Bakanlığa tahsis edilmiş ve edilecek tesis ve alanların; yönetim, işletme, kullanma, devir ve kiraya verilmesi işlemlerini yapmak,

b) İstanbul Atatürk Kültür Merkezi ve diğer il ve ilçelerdeki kültür merkezlerinin inşa, onarım, yönetim, işletme ve diğer mali işlerini yürütmek,

c) Bakanlık makamınca verilecek benzeri görevleri yapmak.

Geliştirme ve Destekleme Fonu Kurulması Hakkındaki 27.11.1984 Tarih ve 84/8800 Sayılı Kararname Eki Kararın Değişik 3 üncü Maddesi :

Geliştirme ve Destekleme Fonu :

p) Kamu Kuruluşları ve Bakanlar Kurulu Kararı ile vergi muafiyeti tanınan vakıflarca inşa edilecek kongre ve kültür merkezlerinin desteklenmesinde,

Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu kararlarıyla kullanılır.

.....

ESAS YÖNÜNDEN İNCELEME

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki Daire kararı incelenerek gereği görüldü :

Denetçi müzekkeresine konu olan Iğdır Kültür Merkezi inşaatı işi, ödeneği Geliştirme ve Destekleme Fonundan Kültür Bakanlığına tahsis edilen ödenekten karşılanmak ve bu ödenek Iğdır İl Özel İdare Müdürlüğüne gönderilerek harcamaları buraca yapılmak üzere, Kültür Bakanlığı tarafından 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre ihaleye çıkarılarak sözleşmesi aktedilmiştir.

Gerek denetçi müzekkeresinde gerekse Daire kararında, konu öncelikle Geliştirme ve Destekleme Fonunun Sayıştay denetimine tabi olup olmadığı noktasından ele alınmışsa da, meselenin açıklığa kavuşturulabilmesi bakımından sözü edilen Fonun Sayıştay denetimi kapsamında olup olmadığı hususu üzerinde durulmasına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Zira bu tür sözleşmelere ait ödenekler her ne kadar Geliştirme ve Destekleme Fonundan karşılanmakta ise de, bu işlerin ihalesi Kültür Bakanlığınca yapılarak sözleşmeleri bu Bakanlıkça aktedilmekte, harcamaları ise İl Özel İdarelerince gerçekleştirilmektedir.

832 sayılı Sayıştay Kanununun 1 inci ve 28 inci maddelerinde, Sayıştayın genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir, gider ve mallarını denetleyeceği belirtilmiş ve aynı Kanunun 30 uncu maddesinde de, Sayıştayın denetimine tabi daire ve kurumlarca harcamaya ilişkin olarak yapılan sözleşmelerle her türlü bağışların tescile tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

Buna göre genel bütçeli bir kurum olarak Sayıştay denetimine tabi bulunan Kültür Bakanlığınca aktedilen sözleşmelerin de, parasal kaynağı ne olursa olsun Sayıştay tesciline tabi olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, bu şekilde aktedilen sözleşmelere ilişkin harcamaların, il özel idarelerine aktarılan ödeneklerden karşılandığı anlaşılmakta olup, il özel idarelerince yapılan bu harcamaların da Sayıştay denetimi kapsamında olması tabii bulunmaktadır.

Zira 832 sayılı Sayıştay Kanununun geçici 8 inci maddesinde, il özel idareleriyle belediyelerin mali işlemlerinin denetlenmesine dair kanun yürürlüğe girinceye kadar 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ve bu Kanuna ek kanunların il özel idareleri ve belediyelere ait hükümlerinin yürürlükte kalacağı belirtildiğinden, il özel idarelerinin bahse konu harcamalarının da anılan geçici 8 inci madde hükmü uyarınca Sayıştay denetimine tabi olması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, bahis konusu sözleşmeler tescile ve bu sözleşmelere ait harcamalar da Sayıştay denetimine tabi bulunmaktadır.

SONUÇ

İhalesi Kültür Bakanlığı tarafından yapıp Geliştirme ve Destekleme Fonu tarafından finanse edilen işlere ait sözleşmelerin tescile tabi olduğuna ve bu sözleşmelere ilişkin olarak İl Özel İdareleri tarafından yapılan harcamaların Sayıştay denetimi kapsamında bulunduğuna çoğunlukla karar verildi.

AZINLIK DÜŞÜNCESİ

Üye Necdet Kesmez, İ.Hakkı Kaya, Mehmet Sarıtaş, Ahmet Kartal ve Ö.Faruk Doğan'ın görüşleri :

Geliştirme ve Destekleme Fonu, konuya ilişkin Daire kararında belirtilen gerekçelere istinaden Sayıştay denetimi kapsamında bulunmaktadır. Dolayısıyla ödeneği sözkonusu Fondan karşılanan işlere ait sözleşmelerin tescile ve bu sözleşmelere ilişkin harcamaların Sayıştay denetimine tabi olması, bu yönden de gerekli bulunmaktadır.

Bu ilave gerekçeyle çoğunluk görüşüne katılıyoruz.

AZINLIK DÜŞÜNCESİ

Üye İ.Mesut Yükseltürk'ün görüşleri :

Daire kararında konu Geliştirme ve Destekleme Fonunun Sayıştay denetimi kapsamında olup olmadığı noktasından hareketle karara bağlanmış olup Genel Kurulca da aynı çerçevede karar verilmesi uygun olacaktır. Bu suretle, yapılan harcamaların kaynağı hakkında karar verilmiş olacağından, idareler itibariyle ayrı ayrı karar verme ihtiyacı ortadan kalkacaktır. Aksi takdirde bu tür uygulamalar için her defasında yeniden karar vermek gerekecektir.

Kaldı ki, sözkonusu hadisede, ihalenin Kültür Bakanlığı tarafından ve harcamanın da İl Özel İdaresi tarafından yapılmış olması, bu sözleşmelerin tescile ve harcamaların Sayıştay denetimine tabi olmasını gerektirmez. Zira burada Geliştirme ve Destekleme Fonundan yapılan bir harcama sözkonusudur ve bu harcamanın yardım ya da transfer şeklinde olması da sonucu değiştirmemektedir. Önemli olan bu harcamaların kaynağını teşkil eden Fonun Sayıştay denetimine tabi olup olmadığıdır.

Bu nedenle Geliştirme ve Destekleme Fonunun Sayıştay Denetimi kapsamında olup olmadığı konusunda genel bir karar verilmesinin, uygulamada bundan sonra ortaya çıkabilecek tereddütlerin de halli bakımından daha uygun olacağı düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

TEMYİZ KURULU KARARLARI

Derleyen : Şaziye COŞKUN

Sayıştay Uzman Denetçisi

Tutanak No : 23597

Karar Tarihi : 20.12.1994

KONU :

İlçe Takdir Komisyonu'nda görevli olan komisyon üyelerine ödenen ücretlerden Gelir Vergisi Kesilmesi gerektiği hakkında.

Kamulaştırma işlemleri sebebiyle, "İlçe Takdir Komisyonu'nda görev alan komisyon üyelerine ödenen ücretlerden vergi kesintisi yapılmaması sebepleriyle 67.500.- liranın tazminine hükmolunmuştur.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2361 S.K. değişik 61 inci maddesinde ücretin tanımı yapılmış, 3239 S.K. değişik 5 inci fıkrasında; "Bilirkişilere, resmi arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen ve sağlanan para, ayın ve menfaatlerin de ücret tanımı kapsamında olduğu vurgulanmıştır.

Aynı Kanunun 2361 S.K. değişik 24. Maddesinde; Gider karşılığı olarak yapılan aşağıdaki ödemelerin gelir vergisinden istisna tutulacağı belirlenmiştir.

1-

3- (3239 S.K. değişik bent) Kazai veya idari kararlara dayanılarak ta-nıklara, bilirkişilere ve resmi arabuluculara bu sıfatları dolayısıyla ödenen ve yıllık tutarı 360.000.- lirayı aşmayan ücretlerin

.....

5- Sayım işleriyle, seçim işlerinde çalışanları kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıklarının" şeklinde vurgulanarak, yukarıda sayılanlar dışında, özel kanunlarına göre kurulan komisyon üyelerine bu sıfatları dolayısıyla yapılan niteliği ve türü ne olursa olsun, para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaat, ücret tanımı kapsamında mütalaa olunarak gelir vergisi kapsamına alınmıştır.

Diğer taraftan, 2942 sayılı kanunun 10 uncu maddesinde, istimlak yapılacak gayrimenkullerin kıymetini takdir edecek komisyonların teşekkül tarzı, çalışma süresi ve şekli gösterilmiş ve aynı kanunun 15 inci maddesinde, "bilirkişilerin seçimi hakkında" başlıklı hükme yer verilmiştir. Takdir komisyonu üyeleri bilirkişiler gibi bir ihtilafın halli için mahkemece seçilmemektedir; aldıkları ücret taraflara ait olmayıp, bütçeden ödenmekte ve bilirkişilere, karar yetkisine haiz yargısal ya da idari organlara yardımcı olan uzman kişiler olup, oy ve görüşleri yargıyı bağlamamaktadır. Kıymet takdir komisyonlarının saptadığı kamulaştırma değeri, idari aşamada tarafları bağlayan ve kamulaştırma işleminin bir unsurunu oluşturmaktadır.

Öte yandın; kıymet takdir komisyonlarının kamulaştırma bedelini belirlerken 2942 sayılı yasanın 10 uncu maddesinin 5 inci fıkrası hükmüne göre zorunlu hallerde uzmanlıkları dışında uzman kişilerin görüşlerine başvurabilmeleri, aynı yasanın 15 inci maddesinde bu komisyonlar dışında bilirkişilik olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durumda; sözkonusu kişilere öde-

nen ücretlerin bilirkişi ücretleri gibi telakki olunarak gelir vergisinden istisna edilmesi de mümkün bulunmamaktadır.

Danıştay Dava Dairelerinin daha önce vermiş bulundukları muhtelif kararlarında; Komisyon üyelerinin bilirkişi olarak kabul edilmesi ve adı geçen komisyon üyelerine ödenen ücretin vergiden istisna tutulması şeklindeki görüşü, Gelir Vergisi Kanununun 24. maddesinin 2361 S.K. değiştirilmesinden sonra, Danıştay 1 inci Dairesinin 1.12.1983 gün ve E.No : 1983/236 K.No : 1983/229 sayılı kararıyla; Takdir Komisyonu üyelerinin bilirkişi niteliğinde olmadıkları, dolayısıyla ödenen ücretlerin gelir vergisi tabi tutulması gerektiği; şeklinde değiştirilmiştir.

Görüldüğü üzere, bu konuda farklı Danıştay Kararları mevcut olup, en son karar ise; bu ödemelerden vergi kesilmesi gerektiği doğrultusundadır.

Bu durumda 2942 sayılı Kanunun 10 uncu maddesine göre kurulan komisyon üyelerinin bilirkişi ve aldıkları ücretin de bilirkişi ücreti olduğu, dolayısıyla gelir vergisinden istisna tutulması gerektiği şeklindeki iddialarının yürürlükteki mevzuat hükümleri karşısında geçerli olmadığı, ayrıca konu hakkında farklı Danıştay Kararları olduğu ve en son kararın da bu ödemelerden Gelir Vergisi kesilmesi gerektiği yolunda olması hesabıyla, olayda 832 sayılı Kanuna 3162 sayılı kanunla getirilen ek 2 nci maddede söz konusu edilen uyuşmazlığın da bulunmadığı kanaatine varıldığından, 1283 sayılı ilamın 1 inci maddesi ile verilen 67.500.- liralık tazmin hükmünün tasdikine karar verildi.

Tutanak No : 23653

Karar Tarihi : 14.3.1995

KONU :

İnceleme ve araştırma yapmak amacıyla yurt dışına gönderilen hesap uzmanlarına, Türkiye'ye dönüşlerinde beraberlerinde getirdikleri veya nakliye firmalarına taşıttıkları limit fazlası eşyalara ait bagaj ücretlerinin ödenemeyeceği hakkında.

İnceleme ve araştırma yapmak üzere yurt dışına 1'er yıl süreyle geçici görevle gönderilen hesap uzmanlarına görev sürelerini bitirip Türkiye'ye dönüşlerinde beraberinde getirdikleri veya nakliye firmalarına taşıttıkları, limit fazlası eşyalara ait bagaj ücretinin ödenmesi nedeniyle, 5.340.927.- liranın tazminine hükmolunmuştur.

Dilekçi dilekçesinde özetle; Bagaj'ın bilet ücreti içinde taşınabilecek eşya olarak kabul edilmesinin yasal dayanağının olmadığı,

Seyahat amacının yabancı dil öğrenmek ve yabancı dilde araştırma yapmak olduğunu, bu nedenle yabancı dilde yapılan eğitim ve araştırma ile ilgili kitapların bagaj olmadığına söylenemeyeceğini;

Yapılan harcamanın kanuna uygun olduğunu uzun süre yurt dışında kalan uzmanların, yatak çarşafı ve battaniye ve bunun gibi eşyalarının olmasının doğal olduğunu,

6245 sayılı Harcırah Kanununun 59. ve 60 ıncı maddesi gereği yapılan beyanın aksi sabit oluncaya kadar doğru kabul edilmesi gerektiğini, bu durumda; Sayman ve tahakkuk memuruna tazmin hükmü verilmemesi gerektiğini ileri sürerek, tazmin hükmünün kaldırılması talebinde bulunmuştur.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 3/F maddesinde; Bagaj : Memur ve hizmetlinin mensup olduğu kuruma ve şahsına ait olup, resmi vazife için kullanılabilecek eşya ile yolcunun bu seyahati için ihtiyacı bulunan şahsi eşyasından mutaat surette taşınması mümkün olanları kapsadığı,

14 üncü maddesinde; memur ve hizmetlilere muvakkat vazife harcırah, olarak yol masrafı ile yevmiye verilir ve hamal (cins ve adedi beyannamede gösterilmek suretiyle) bagaj ve ikâmetgah veya vazife mahalli ile istasyon, iskele durak arasındaki nakil vasıtası masrafları da ayrıca tediye olunur." hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümlerden de anlaşılacağı üzere; memur ve hizmetlilerin bilet bedeline dahil bagaj hakkından başka, kanunda değinilen nitelikte olmak şartıyla, beraberlerinde bagaj götürmelerini ve bu eşyalar için kendilerine bagaj masrafı ödenmesini engelleyen kanun ve mevzuat hükmü yoktur.

Ancak; sözkonusu bagajın, resmi vazife esnasında kullanılabilecek eşya ile yolcunun bu seyahati için ihtiyacı bulunan şahsi eşyasından mutaat surette taşınması mümkün olanları kapsamaması gerekmektedir. Halbuki bu olayda; kanunda tanımlanan anlamda bagaj olmayan teamül dışı "Battaniye, nevresim, yatak örtüsü ve geçici görevle alakası bulunmayan yabancı dilde kitaplar, müzik kasetleri v.s. gibi eşyalar için bagaj ücreti ödendiği gibi, ilamda değinilen eşyaların yolcu beraberinde de taşınmadığı, sonradan değişik yollarla yurda getirildiği tespit olunmuştur.

Açıklanan nedenlerle sözkonusu eşyalar için, bagaj ücreti ödenmesine yasal olarak imkân görülmediğinden, mevzuat hükümlerine uygun olarak verilen daire tazmin hükmünün tasdikine karar verildi.

Tutanak No : 23608

Karar Tarihi : 3.1.1995

KONU :

Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi Başhekimliği ile başhekim yardımcılığı görevlerini yürüten üniversite öğretim üyelerine, bu görevleri nedeniyle ikinci görev aylığı ödenemeyeceği hakkında.

Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi Başhekimliği ile Başhekim Yardımcılığı görevlerini yürüten üniversite öğretim üyelerine bu görevlerinden ötürü ikinci görev aylığı ödenmiş olması nedeniyle tazmin hükmü verilmiştir.

2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanununun İdari görev ödeneği başlıklı 13. maddesinin birinci fıkrasında "Rektörlere, almakta oldukları aylık tutarının (ek gösterge dahil) % 50 si; dekan yardımcılara ve dekanlara % 20 si; dekan yardımcılar, enstitü ve yüksekokul müdürleri, konservatuar müdürleri ile bölüm başkanlarına % 15 i, enstitü, yüksekokul ve konservatuar müdür yardımcılara % 10 u idari görev ödeneği olarak ayrıca ödenir. Birden fazla idari görevi bulunanlara idari görev ödeneklerinden en yüksek olanı verilir." hükmü yer almaktadır.

Başhekim ve başhekim yardımcılığı görevlerini yürüten doktor kökenli öğretim üyeleri, öğretim elemanı olmaları nedeniyle özlük hakları yönünden 2914 sayılı kanuna tabidirler. Anılan Kanunun 13. maddesinde ise

idari görev kabul edilerek karşılığında ödenek verilebilecek görevler tek tek sayılmıştır. Bu sayılan idari görevler içinde başhekim ve başhekim yardımcılığı görevleri bulunmamaktadır.

Her ne kadar 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun İkinci Görev Verilecek Memurlar ve Görevler Başlıklı 88. maddesinin son fıkrasında, "Tabip, veteriner ve öğretmenlere, asıl görevlerinin yanında idari görev olarak baştabiplik, baştabip yardımcılığı, okul ve enstitü müdürlüğü, başarımcılığı ve yardımcılığı görevleri yaptırılabilir." hükmü yer almakta ise de; fıkra hükmünde belirtildiği üzere başhekim ve yardımcılıkları asıl görev yanında yürütülen idari görev niteliğinde ikinci görevler olmaktadır.

2914 sayılı Kanunda idari görev müessesesi düzenlendiğine ve Başhekim ve Başhekim Yardımcılarına herhangi bir ödeme öngörülmediğine göre anılan Kanunun 20. maddesinde yer alan "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır." hükmü uyarınca 657 sayılı Kanunun 88. ve 175. maddelerinin uygulanarak Başhekim ve Başhekim Yardımcılarına ikinci görev aylığı ödenmesi mevzuata aykırı olmaktadır.

Bu nedenle dilekçi iddialarının reddi ile tazmin hükmünün tasdikine karar verildi.

DAİRELER KURULU KARARI

Karar Tarihi : 21.9.1994-28.9.1994

Karar No : 882/1

SÖZLEŞME

KONU :

Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğüne otobüs ve midibüs kiralanması sözleşmesinin tescili hk.

Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü ile müteahhit Mikail ACAR ve Osman AKKUZU arasında bağitlanan 4 adet 25 kişilik midibüs ile 4 adet 43 kişilik otobüs kiralanması işlerine ilişkin sözleşmelerin tescilinde hasıl olan tereddüt üzerine, konu nöbetçi 3. Dairede görüşölüp redı kararı verilmiş olup Dairesince bu karara itiraz edilerek konunun Daireler Kurulunda görüşölerek sözleşmenin tescili talep edilmiştir.

Dosya üzerinde yapılan incelemede;

D.S.İ. 10. Bölge Müdürlüğü ile müteahhit firma Mikail ACAR ve Osman AKKUZU arasında bağitlanan D.S.İ. 10. Bölge Müdürlüğüne bağli merkez üniteler 5/5 personelinin dosyaya ekli gerekçe raporları ve taşıt işletme çizelgelerinden görüldüğü üzere Sabah-Öğle-Akşam servis hizmetleri için toplam (1.076.400.000 + 1.407.600.000) = 2.484.000.000.-TL ihale bedelli 4 Adet 25 Kişilik midibüs kiralanması ile 4 Adet 43 kişilik Otobüs kiralanması işlerine ilişkin 2 Adet sözleşmenin, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 35/A maddesi hükmü uyarınca kapalı teklif usulüyle ihale edildiği,

Adı geçen Bölge Müdürlüğünde çalışan 5/5 personelin ikamet ettikleri mahal ile işyeri arasında toplu olarak işveren tarafından taşınma işlevinin de; DSİ Genel Müdürlüğü ve bağli işyerleri için TÜRK KAMU-SEN (Türkiye Maden, Enerji ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası) ile TES-İŞ (Türkiye Enerji Su ve Gaz İşçileri Sendikası) arasında akdedilen 1.3.1993-28.2.1995 tarihlerini kapsayan 5. Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin "Toplu Taşıma" başlıklı 114 üncü maddesinde belirtilen şartların dikkate alınarak yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

Bu konuda Nöbetçi 3 üncü Dairece verilip red işlemine esas tutulan Karar'da özetle; "İki taraf arasında bağitlanan Toplu İş Sözleşmesinin "Toplu Taşıma" başlıklı 114 üncü maddesinin;

"a- İşçilerin topluca ikamet ettikleri mahal ile işyeri arasında topluca taşınabilmeleri, bu iki yer arasında muayyen tarifeli nakil vasıtası işlememesi, Taşıt Kanununun müsaadesi ve işyerinin olanaklarına bağlıdır.

- b-1) İşyeri, işçilerin toplu olarak ikamet ettikleri mahalden uzak ise,
2) İşçilerin toplu olarak ikamet ettikleri meskun mahal ile işyeri arasında işleyen muayyen tarifeli nakil vasıtası yoksa,
3) İşverenin bu işyerinde işçi ve ailesinin ikameti için lojman mevcut değilse,

Bu üç şartın bir arada bulunması halinde işveren işçilerin, toplu olarak ikamet ettikleri mahalden toplu olarak işyerine getirip götürmeyi sağlar.

c-

d- " şeklindeki hükmünün işçilerin sabah ve akşam taşınmaları ile ilgili olduğu, anılan personelin öğle yemeği için taşınmasının ise ikamet ettikleri mahal ile işyeri arasında topluca taşıma kapsamında mütalâ edilemeyeceği, kaldı ki idarenin, toplu iş sözleşmesinin 100 üncü maddesi gereğince işçilere, günlük birinci yılda 16.000.-TL. ikinci yılda 20.000.-TL. nakdi yemek yardımı ödemek suretiyle bu yükümlülüğünü zaten yerine getirmiş bulunduğu,

Diğer taraftan işverenin, toplu iş sözleşmesinin anılan hükmü gereği ancak üç şartın birarada bulunması halinde işçilerin ikamet mahallinden, işyerine topluca taşınmalarını sağlamakla sorumlu olduğu, bu nedenle kiralanacak otobüs ve midibüslerin çalıştırılacağı İdari ve Teknik Şartnamelerdeki "Şehitlik-Şehiriçi (Şehitlik-Bağlar ve Seyrantepe-Şehiriçi/Seyrantepe-Bağlar", Muhammen Bedel Tutanaklarındaki "Bölge Müdürlüğüne bağlı personelin (S/S) Diyarbakır İli Belediye hudutları dahilinde görevlerine geliş ve gidişlerini sağlamak üzere", Otobüs ve Midibüs İşletme Çizelgelerindeki "Diyarbakır İli Belediye İli Belediye hudutları dahilinde Seyrantepe-Şehitlik ve Bölge Merkezi" arasında güzergahlarda; Belediyenin muayyen tarifeli nakil vasıtası işletip işletmediği hususunun anlaşılması bakımından Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığından alınan 16.8.1994 tarih ve 165/164 sayılı yazıda; bu konuda aydınlatıcı bilgi verilemediği, dolayısıyla toplu iş sözleşmesinin 114. maddesinde belirtilen üç şartın birarada bulunması zorunluluğunun yerine getirelememiş olması nedenlerine binaen söz konusu sözleşmelerin tescilinin mümkün görülmediği" belirtilmiştir.

Bu tespitlerden sonra konunun esasına geçirilerek yapılan görüşmelerde;

Belediyenin konuya ilişkin yazısında belirtilen güzergah ile işyeri arasında belirli tarifeli nakil vasıtası ile devamlı çalışan dolmuş, minibüs gibi araçların işleyip işlemediği hususunda ortaya çıkan tereddütleri gidermek ve konu hakkında açıklamalarda bulunmak üzere D.S.İ. 10. Bölge Müdürlüğü ile Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığından temsilci dinlenilmesinin gerekeceğine çoğunlukla karar verilmiştir.

Bu karar üzerine toplantıya temsilci olarak katılan D.S.İ. 10. Bölge Müdür Yardımcısı ile Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Başkanının görüşleri tespit edildikten sonra yapılan görüşmeler sonucunda;

D.S.İ. Genel Müdürlüğü ve Bağlı işyerleri için Türk Kamu-Sen (Türkiye Maden, Enerji ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası) ile TES-İŞ (Türkiye Enerji Su ve Gaz İşçileri Sendikası) arasında akdedilen 1.3.1993-28.2.1995 tarihlerini kapsayan 5. Dönem İşletme Toplu İş Sözleşmesinin "Toplu Taşıma" başlıklı 114 üncü maddesinin;

"a- İşçilerin topluca ikamet ettikleri mahal ile işyeri arasında topluca taşınabilmeleri bu iki yer arasında muayyen tarifeli nakil vasıtası işlememesi, Taşıt Kanununun müsaadesi ve işyerinin olanaklarına bağlıdır.

b-1) İşyeri, işçilerin toplu olarak ikamet ettikleri meskûn mahalden uzak ise,

2) İşçilerin toplu olarak ikamet ettikleri meskûn mahal ile işyeri arasında işleyen muayyen tarifeli nakil vasıtası yoksa,

3) İşverenin bu işyerinde işçi ve ailesinin ikameti için lojman mevcut değilse,

Bu üç şartın bir arada bulunması halinde işveren işçilerin, toplu olarak ikamet ettikleri mahalden toplu olarak işyerine getirip götürmeyi sağlar.

c-

d- " şeklindeki hükmünde, işçilerin ikâmet ettikleri mahal ile işyeri arasında işveren tarafından topluca taşınmalarının, sözkonusu Toplu İş Sözleşmesinin 114 üncü maddesinde belirtilen üç şartın bir arada bulunması halinde mümkün olduğu belirtilmiştir.

Sözleşme dosyası ekleri ve itiraz yazısının incelenmesinden ve temsilciler tarafından yapılan açıklamalardan; Devlet Su İşleri X. Bölge Müdürlüğünün merkez tesisleri yanında, şehir merkezine 6 km. uzaklıkta, 101. Şube Sondaj Şubesi, Sulama Şubesi ve Dicle Barajı Proje Müdürlüğünün bulunduğu, Seyrantepe tesislerinin olduğu ve burada 716 adet S.S. personelinin görev yaptığı, yine şehir merkezine 3 km. uzaklıkta Makina İmalat ve Donatım Şube Müdürlüğünün bulunduğu Şehitlik tesislerinde de 420 adet S.S. personelinin çalıştığı,

Seyrantepe Tesislerinde 40 adet, Şehitlik Tesislerinde de 26 adet lojman olup, bu lojmanlardan sadece 4 ünde S.S. personelinin oturduğu anlaşılmıştır.

Belediyenin sahip olduğu otobüs sayısı yetersiz olduğundan anılan semtlere sefer yapan belediye vasıtalarının ihtiyacı karşılayamadığı, ekonomik ve sosyal nedenlere dayalı göç sebebiyle Diyarbakır ilinin nüfusunun artması, Belediye imkanları ile ulaşımının gerçekleştirilmesini engellediği, S.S. personelinin mesai saatlerinde ikâmet ettikleri meskûn mahalden anılan Tesislere ulaşımını sağlayacak Belediyenin muayyen tarifeli nakil vasıtalarının bulunmadığı,

Diğer kamu ulaşım vasıtalarından halk otobüsü seferlerinin henüz başlamadığı, anılan semtlere dolmuş seferleri güzergahının da D.S.İ tesislerine en az 1-1,5 km uzaklıkta olduğu ve düzenli olarak çalışmadığı,

Anlaşılmıştır.

Bu durumda Toplu İş Sözleşmesinin 114 üncü maddesinde belirtilen üç şart bir arada gerçekleşmiş olmaktadır.

İşçilerin öğle yemeği için işyeri ile ikâmetgahları arasında işverence taşınmalarının anılan Toplu İş Sözleşmesinin 114 üncü maddesi hükmü çerçevesinde mümkün olmadığı iddiasına gelince;

Söz konusu 114 üncü maddede yer alan "... Bu üç şartın bir arada bulunması halinde işveren işçilerin, toplu olarak ikâmet ettikleri mahalden toplu olarak iş yerine getirip götürmeyi sağlar...." şeklindeki ifadede, işçilerin işyeri ile ikâmetgahları arasındaki taşınmaları kastedilmekte, bu hükümde işçilerin öğle yemeği için taşınmalarını engelleyen bir ifade bulunmamaktadır.

Nitekim sözleşmeye ekli otobüs ve midibüs işletme çizelgelerinde, taşınmanın sabah, öğle ve akşam belirli saatlerde yapılacağı belirtilmiş olup, sözleşmeye taraf olanlar da bunu kabul etmişlerdir.

Diğer taraftan Toplu İş Sözleşmesinin "Yemek Yardımı" başlıklı 100 üncü maddesinde, işçilerin fiilen çalıştıkları günlere münhasır olmak üzere sözleşmenin birinci yılında 16.000.-TL/gün, ikinci yılında 20.000.-TL/gün yemek yardımı yapılacağı belirtilmiştir.

Temsilci açıklamalarından, 716 adet S.S.Personelinin çalıştığı Seyrantepe Tesisleri ile 420 adet S.S. personelinin çalıştığı Şehitlik Tesislerinde yemekhane gibi işçilerin öğle yemeği ihtiyacını karşılayacak imkanlar bulunmadığı gibi tesislerin civarında da işçilerin yemek yiyebilecekleri lokanta, kafeterya v.s. gibi tesislerin olmadığı anlaşılmaktadır.

İşçilere nakit olarak yemek yardımı verilse bile, işyerinde veya yakınında yemek yeme imkanları olmadığı ve kamu araçları da yetersiz olduğundan; işçilerin öğle yemeği için işverence taşınmaları bir bakıma fiili zaruretler sonucu zorunlu olmakta, başka bir ifade ile bu konuda işverenin yükümlülüğü ortaya çıkmaktadır.

Nitekim 4.12.1973 tarih ve 7/7583 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girmiş bulunan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü hükümlerine göre işverenin, işçi sağlığının korunması ve sağlanması bakımından yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülük uyarınca da idare, işçileri öğle yemeği yemeleri için götürüp getirmektedir.

Bütün bu gerekçelerle, anılan Toplu İş Sözleşmesinin 114 üncü maddesinde sayılan üç şartın birarada gerçekleştiği ve işçilerin öğle yemeği için taşınmasının da maddede belirtilen ikamet yeri ile işyeri arasında taşıma kapsamında mütalaa edilmesi gerekeceğinden, anılan sözleşmenin tereddüt konusu edilen husus dışında başka bir ilişiği olmadığı takdirde tescil için Sözleşme Tescil Grubu Şefliğine verilmesinin yerinde olacağına,

çoğunlukla karar verildi.